

Odkiaľ som, kde som a kde by som chcel byť

Chateau Selešany, predjarie 2019

Každý človek by sa mal pozerat' na svoje detstvo ako na dobu raja. Ale je to skutočne tak? Napríklad moju spojitosť s prírodou predurčilo to, že som sa narodil v roľníckej rodine v roku 1946. Možno aj preto si pamätám na časy, keď chlieb bol skutočný, voda zo studne bez nitrátov, svietenie petrolejkou a mäso „behalo“ po dvore... V zime bola zima a v lete bolo teplo. Bolo to šťastné detstvo až do septembra 1956, kedy nás otec po krátkej ťažkej chorobe navždy opustil. Aj s detským rozumom som po čase na vlastnej koži zistil príkoria osudu polosiroty...

Elektrinu, tú som spoznal až vo svojich 13 rokoch. Aj to len na svietenie. Dialo sa to súbežne s kolektivizáciou, čiže to bola podmienka podpísať družstvo a potom bola električka v dedine. Bolo to zvláštne obdobie. Na jednej strane strata všetkého významného (hospodárskych zvierat, obrábania vlastných pozemkov) a na druhej strane veľké oslobodenie od každodenných povinností a starostí, či dorobíme toľko, aby sme splnili kontingent a aby aj nám zostalo na prežitie.

Otec sa nedožil kolektivizácie, ale žili sme v ťažkom povojnovom období, ničoho nebolo nazvyš, a napriek tomu mal svojský pohľad na veci okolo nás. Jedna príhoda: bola už jeseň a skôr sa stmievalo, ale my deti sme sa hrali vonku. Jednou z povinností bolo byť na večeru včas doma, tak som utekal cez humno a vidím, že nejaká postava s batohom sa vykráda z nášho humna. Pravdepodobne zobral seno. Dorazil som domov s krikom: „Otec, otec, niekto nám kradne seno!“ a čakal som, že otec vyskočí a začne naháňať zlodēja. Ale on nie, bez akejkoľvek nervozity mi kľudným hlasom povedal: „Vidíš synček ako nám je dobre, od nás ešte aj kraďnúť možno...“

Prežil som obdobie, keď jediné tepláky museli vydržať celý školský rok

... ak sa prederavili, tak sa zapláтали. Záplata nie je hanba, ale musia byť čisté... A čo bolo pozitívne, tak nikdy som nepoznal hlad. Aj v najhoršom období sme mali čo jesť a keď v čase obeda alebo večere sa pristavil tulač, bol posadený a pohostený pri našom stole. Čo som dostal od mamy: **"Niet toho mála, z čoho sa nedá vyžiť a niet takej hojnosti, ktorá sa nedá premárniť."**

Po otcovej smrti nás čakalo najťažšie obdobie. Bolo treba viesť hospodárstvo. Bez chlapa orať, siať, žať, mlátiť, chovať dobytok, ovce, sviňu, odvieť obilie do mlyna, aj chlieb sme piekli doma raz v týždni, plniť kontingent... nebolo to hospodárenie, ale skôr trápenie sa. Nikdy sme nevedeli vyrobiť toľko, aby sme aspoň kontingent splnili. Príjem skoro žiadny a na ťažšie práce musela mama najímať pomoc. Ale tí zdatnejší robili na svojom alebo chodili pracovať na týždňovky. Založenie JRD bolo pre nás nakoniec vykúpením. Písal sa rok 1959. Malý príjem sme mali z prenájmu otcovho domu, ktorý ešte za života prenajal Jednote SD, kde bol zriadený obchod s rozličným tovarom a neskôr aj hostinec. Bývali sme v matkinom dome (obaja boli bezdetní vdovci, preto bol jeden dom nazvyš). Otcov dom bol v strede dediny a bol tehlový.

Mamin dom bol starý z váľkov. Mal vyše 100 rokov, ale v tom čase ešte ako tak vhodný na bývanie. Predná izba mala síce puklinu v stene, ktorá sa postupne rozširovala a v poslednom štádiu pri väčšom vetre nafúkalo aj sneh dovnútra. Nakoniec sa musel podoprieť drevenou výstuhou. Do otcovho domu sme sa nemohli presťahovať, lebo bol v nájme. Už si nepamätám, či z iniciatívy matky alebo Jednoty začalo sa jednanie o predaji. Prvé ocenenie bolo okolo 49 000 Kčs. Už sme sa tešili ako sa predok zbúra a pristavia sa dve nové izby aj s kúpeľňou. Aj projekt bol už hotový. Ale tešili sme sa márne. Toľko dobra nás predsa nemohlo stretnúť v tak krátkom časovom slede. Údajne nejaký žičlivec zariadil, aby sa dom prehodnotil a nový znalecký posudok bol už cez 50 000 Kčs a v zmysle vtedy platných zákonov sa dal vyvlastniť. Čo sa aj zrealizovalo s odôvodnením, že máme kde bývať.

Písal sa rok 1960 a zostali sme bez akýchkoľvek príjmov

Po otcovi vdovský dôchodok mama nedostala, lebo otec ako súkromne hospodáriaci roľník dlhoval poisťovni okolo 5000 Kčs, čo bolo treba zaplatiť. Dodal by som, že nemocnica, truhla a dovoz zo Šiah stál mamu ďalších 5000 Kčs. Všetky peniaze boli zo susedskej pôžičky s tým, že sa to raz vráti. Všetka česť dnes už nebohému človeku, volal sa Ján Bášty, ktorý počas dlhých rokov, kedykoľvek sme sa dostali do finančnej tiesne, tak vždy pomohol. Nakoniec po ukončení mojich štúdií, keď som dostal byt, sme mamin dom aj s pozemkami už len prepísali na neho. O vrátenie otcovho domu sme sa niekoľko rokov bezúspešne súdili. Mama mala neschopného advokáta a neovládala slovenčinu tak dobre, aby mohla takéto veci priamo riešiť. Už mi to liezlo na nervy, tak som si povedal, že na nasledujúce pojednávanie idem s ňou. Bol som už stredoškólak, mal som niečo cez 15 rokov a už celkom slušný ústny prejav. S čistou

detskou dušou som nevedel stráviť ani pochopiť, ako je možné od polsioroty s chorou matkou bez príjmov zobrať dom (v tom čase bol jej príjem 189 Kčs vdovského dôchodku a moje štipendium, pokiaľ som nebýval na internáte, tak som jej dával 300 Kčs mesačne, na internáte som býval len cez zimné mesiace, inak som do školy v Modrom Kameni dochádzal denne 25km autobusom, aby som vedel doma porobiť chlapské práce), tak som na pojednávajúci požiadaval, aby som mohol v mene matky prehovoriť, nakoľko neovláda dostatočne slovenčinu.

Dodnes neviem, či bol problém v tóne môjho prejavu alebo v náklonnosti k režimu, ale sudca nebol zvedavý na moju argumentáciu a položil mi len jednu otázku, že koľko mám rokov a vykázal ma z pojednávacej miestnosti. Tento príbeh sa ukončil až v roku 1968, kedy som bol už študentom 3. ročníka na VŠV v Košiciach a politická situácia dovolila aj ostrejšie prejavy voči predtým „nedotknuteľným.“ Podarilo sa mi po troch kritických listoch, pod hrozbou medializácie prípadu, dosiahnuť vrátenie domu. Dostal som telegram od mamy, sadol na vlak a ešte v tú noc sme dom predali, aby nám ho nebudaj nestihli ešte raz vziať.

Mama

Moje školy a učitelia, na ktorých sa nezabúda

ZŠ 1.- 5. ročník - v rodnej obci Opatovská Nová Ves s vyučovacím jazykom maďarským (v dedine totiž inej nebolo). Všetky predmety nás učil jeden učiteľ **Alexander Deák**, napriek tomu nám dal dobré základy. Hlavne upútal našu zvedavosť vedieť viac a naučil nás, že v prírode sa nič nedeje náhodne...

OŠŠ 6. - 8. ročník s vyuč. jazykom slovenským. Bolo to zaujímavé obdobie, najviac som sa potrápil s ruštinou. V slovenských školách sa totiž vyučovala už od 4. triedy a ja som nepoznal ani azbuku.

Pán učiteľ **Benco** do nás doslova vtíkal základy slovenčiny. Za každú hrúbku nasledovala „hruška“ alebo s „Makarenkom“ po zadku. Myslím si, že z toho, čo nás za tie tri roky naučil, žijem doteraz.

Pán učiteľ **Michal Dodok** (matematika a fyzika), hlavne tou fyzikou vedel upútať tak, že som chcel študovať.

Telesné tresty boli každodennou súčasťou výchovy a vzdelávania. Len ja som toho dostával viac ako bola priemerná dávka. Až po rokoch, keď som už pracoval ako obvodný zverolekár mi pri istej príležitosti povedal jeden z učiteľov: „Vieš, prišla za nami tvoja mama a povedala, že je na teba sama a chce mať z teba človeka, tak ťa nemáme ľutovať!“ Nuž asi to nebolo márne...

Chcel som ísť na elektrotechnickú priemyslovku, ale pán riaditeľ (chcel sa nás zbaviť) odporučil mame, aby som pokračoval v 9. triede, že odtiaľ ma skôr zoberú. Tak som pokračoval v ZŠ vo Veľkej Čalomiji. Bol to stratený rok. Všeobecná úroveň vedomostí bola minimálne o 40 % nižšia ako v Neninciach, kde som chodil predtým a napriek tomu, keď som doniesol vyplnenú prihlášku na elektrotechnickú priemyslovku, tak ma súdruh riaditeľ zavolať a povedal mi: „Vysoko strieľaš chlapče, vy ste mali zeme a musíš sa uskromniť, môžeš si vybrať buď JSS (teraz gymnázium) alebo SPTS (Stredná poľnohospodárska technická škola)“. Práve pred rokom sa otvorila SPTS v Modrom Kameni a zo začiatku brali bez prijímacích pohovorov, ale mňa sa to už netýkalo. Prečo som si zvolil tento smer? Lebo dával do rúk rovno profesiu agronóm-zootechnik, kým JSS bola vlastne prípravka pre ďalšie štúdium... a tak ďaleko som vtedy ešte nerozmýšľal...najmä po tom ako ma mama zasiahla jednou vetou: „**Urob si maturitu a potom môžeš pre mňa aj záchody čistiť.**“ To zabralo, nakoľko moja posadnutosť s elektrotechnickým smerom bola totiž taká silná, že som chcel ísť na učňovku do Komárňanských lodeňíc. Po úspešných prijímacích pohovoroch som začal v r.1960 študovať na SPTS v Modrom Kameni. Boli to 4 roky a napriek ťažkostiam, umelo vytváraných riaditeľom školy Ing. Vladimírom Falťanom (jeho brat Samuel bol povereníkom a dnes by sa to nazývalo šikanovanie), som úspešne zmaturoval s jedinou 3 od pána riaditeľa. Školu sme však opúšťali s bohatými vedomosťami, nakoľko úroveň vyučovania bola vysoká a väčšina učiteľov mala niekoľkoročné praktické skúsenosti a pripravovali nás do skutočného života.

Novomanželia Kristína a Gabriel Karlinovci

Výrazné osobnosti môjho života

Naša triedna učiteľka **Ing. Černáková** si všimla, že mám deficit v slovnnej zásobe, aj keď som problematike rozumel, pri odpovediach to bolo cítiť. **“Karlín čítať, čítať a čítať“**, hovorievala. Nakoniec ma presvedčila a stal som sa členom SPKK (Spoločnosť priateľov krásnych kníh) a cca 30 rokov som odoberal minimálne povinnú radu kníh a samozrejme som aj niečo prečítal. Veľmi mi to pomohlo hlavne na vysokej škole, ale aj v ďalšom živote.

Ing. Ladislav Ivičič, zástupca riaditeľa, bol odborne zameraný hlavne na špeciálnu rastlinnú výrobu, ovocinárstvo, vinohradníctvo a mal veľkú zásluhu na oživení modrokamenskej vinohradníckej oblasti. Ale najviac som si ho vážil preto, že ako jediný nás naučil ako správne robiť poznámky z prednášky, ako odpovedať a štruktúrovať odpoveď... a kto to nevedel, mal na vysokej škole veľké problémy.

Ing. František Ďurčenka nás učil základy živočíšnej výroby, všeobecnú aj špeciálnu zootechniku, ešte aj dnes po tolkých rokoch aj o polnoci viem vymenovať línie vzniku Arabského plnokrvníka. Jeho sympatie som získal vďaka mojím vedomostiam o elektrike, keď som sa zúčastnil na výrobe učebnej pomôcky Fázy kočovania včiel, ktorá bola ocenená na celorepublikovej výstave a dlhé roky sa používala v škole. On si moje sympatie získal zmyslom pre spravodlivosť.

VŠV Košice (dnes Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie). Ako som sa tam vôbec dostal?

V podstate náhodou, lebo všetci čo chceli, už mali podané prihlášky na VŠP v Nitre. Ja som sa na vysokú školu nechystal a v podstate som mal už povolávací rozkaz na vojenčinu. Jedného dňa prišiel triedny učiteľ a oznámil, že sme dostali možnosť poslať na prijímacie pohovory 2 študentov na VŠV do Košíc. Nakoľko sme boli dve triedy A a B, tak z každej sa mohol prihlásiť jeden uchádzač. Z našej triedy sa nehlásil nikto (čo bolo moje šťastie, lebo súdruh riaditeľ by ma určite vyškrtol) a tak som povedal triednemu, nech ma tam napíše. Lenže z B triedy sa prihlásili dvaja (obaja miláčikovia riaditeľa) a tu začali problémy... Išlo sa na riaditeľský pohovor, čo malo slúžiť na moje odradenie, odplašenie... Vypočul som si nemiestne poznámky, ale napriek tomu som zotrval na svojom zámere a takú priehľadnú krivdu si nedovolil ani on, že poškodí triedu A.

Moja príprava a absolvovanie prijímacieho pohovoru by si zaslúžili samostatnú kapitolu, podstatný je však záver. Bol som prijatý s pochvalou a o týždeň som cestoval na povinnú brigádu nultého ročníka na SM Dolní Dvořište. Samozrejme po preukázaní potvrdenia o prijatí na VŠ mi museli zrušiť povolávací rozkaz, čo nebol obvyklý počin, ale súdruhovia to zvládli.

Štúdium trvalo 11 semestrov

Môžem povedať, že to bolo asi najkrajšie obdobie môjho života. Na škole vládla príjemná atmosféra, vyrovnané vzťahy a každý bol hodnotený podľa svojich znalostí a schopností, bez predsudkov a závisti. Za tou atmosférou stál vtedajší dekan a neskôr prvý rektor Univerzity **Prof. Ján Lazar**. Jeho veľkosť a charakter sa ukázali hlavne v kritických rokoch 1968-69, ako aj po tzv. normalizácii. Kým v iných školách sa stínali hlavy, vyhadzovali študenti, tak u nás sa neskrivil nikomu ani vlas. Výnimkou bol jeden trochu uletený študent, ktorý chodil rečniť a provokovať po námestiach, tak mu bolo pošepkané, aby sa na rok niekde vyparil, čo aj urobil a s ročným oneskorením úspešne ukončil školu.

Univerzita bola obsadená vynikajúcimi vedcami a pedagógmi z tzv. starých škôl, každý ovládal 2-3 cudzie jazyky, väčšina z nich študovala a štúdium ukončila v zahraničí. Týchto ľudí nezaujímala národnosť, pôvod atď. Ich snahou bolo odovzdať pre nás maximum zo svojich vedomostí a skúseností a kto sa len trochu snažil, tak si to aj odniesol do života. Bola to veľká škola odbornosti a ľudskosti, čo som nikdy nezabudol a nezabudnem. Zaujímala ma veda. Už ako druhák som sa stal pomocnou vedeckou silou na Katedre fyziológie hospodárskych zvierat pod vedením **Prof. MVDr. Jozefa Arendarčíka DrSc.** a jeho asistentov a túto pozíciu som si udržal do konca štúdia.

Prinášalo to aj finančné výhody. Mesačne to činilo 200 Kčs, čo bola na vtedajšie pomery veľká pomoc pre moje finančné suchoty, ale dostal som aj šancu rozvíjať svoje schopnosti a prezentovať sa nimi na celoslovenskej študentskej vedeckej konferencii (III. miesto), ale aj na medzinárodnej za účasti zástupcov 4 štátov (II. miesto). Boli to pre mňa (dovtedy potláčaného, zahriaknutého v blízkosti svojho okolia) nepredstaviteľné zážitky a dodávalo mi to aj patričné sebavedomie, ale aj chuť do ďalšej práce. Malo to za následok, že v závere štúdia sa uchádzali o mňa dve katedry s ponukou na miesto odborného asistenta (nástupný plat 1600 Kčs) alebo interného aspiranta (štipendium 960 Kčs). Vzhľadom na moje finančné a rodinné zázemie som tieto ponuky nemohol prijať a rozhodol som sa pre terén, kde som videl väčšiu istotu finančného, bytového ako aj rodinného zabezpečenia (mama už v tom čase potrebovala viac pomoci).

Nájsť prácu v tom čase nebolo ťažké

Ja som však potreboval nielen prácu, ale aj byt, lebo dom, v ktorom sme bývali de facto už nebol náš a s mamou bývala aj jej sestra, o ktorú sa mama mimo mňa starala po celý život. Ohlásil som sa u riaditeľa OVS Veľký Krtíš MVDr. Vojtecha Macaláka, neskôr to bol môj prvý riaditeľ a vyrozprával som mu môj príbeh. Jeho opoveďou bolo: „Neboj sa, chlapče, choď domov, všetko vyriešime.“ A svoje slovo aj dodržal. Prijal ma do zamestnania, ale po týždni som musel nastúpiť na ročnú vojenskú službu. Po 3 týždňovom výcviku vo VU Grabštejn som bol pridelený na Obvodný úrad Vojenského obvodu Lešť, kde som začal vykonávať svoju odbornú činnosť veterinárneho lekára, pod vedením **plk. MVDr. Pavla Ondrejčka**, zlatého človeka s veľkým srdcom a so stálym smädcom. „Toto je cvičák“- hovorieval, „tu zodpovedám za teba ja, môžeš sa učiť, experimentovať, tak to využiť!“... a stalo sa. Po roku som prišiel na svoj

obvod ako skúsený zverolekár, ktorý si už hravo poradil s bežnými každodennými problémami vrátane získanej odolnosti voči škodlivému pôsobeniu alkoholických nápojov. V tejto pozícii som zotrval do konca r.1974 keď vďaka náhodnému stretnutiu za zaujímavých podmienok s vtedajším riaditeľom SŠM (Semenársky štátny majetok n.p.) Slovenské Ďarmoty sa mi rapídne zmenil život. Volal sa **Ernest Gyurky** stará škola, dobrá duša. Presvedčil ma, aby som zobral funkciu hlavného zooteknika. Dlhو som neuvažoval, platové podmienky ako aj ostatné ponúkané

Čatár absolvent MVDr. G. Karlin s prvorozenou dcérou

výhody boli diametrálne odlišné od dovtedajších podmienok. Kým ako obvodný zverolekár som mal plat 2200 Kčs, tak tu som dostal 3300 Kčs, V danej dobe to bol obrovský rozdiel v príjme a okrem toho, kým ako zverolekár som používal vlastné auto, tu som dostal služobné. Podstata však nespočívala len v materiálnych výhodách, ale hlavne v získavaní praktických skúseností v riadení a organizácii práce na podnikovej úrovni, v osvojení vysokej úrovne tzv. štábnej kultúry. SŠM totiž organizačne patrilo do **VHJ Slovosivo Generálne riaditeľstvo Bratislava** a tam tak ústny ako aj písomný prejav museli mať svoju úroveň. Môžem povedať,

že tu som získal gro skúseností, z ktorých som v neskoršom živote profitoval. Vydržal som tam 8 rokov, možno by som nikdy odtiaľ neodišiel, keby pán Gyurky neodišiel do dôchodku, ale v tom čase nebolo v móde nadsluhovať. Pred odchodom do dôchodku ma dokonca navrhol za svojho nástupcu. Zákulisné hry vtedajších politických špičiek presadili u generálneho riaditeľa iného s konštatovaním, že Karlin je síce šikovný, ale je ešte mladý poľnohospodár. Do funkcie riaditeľa menovali bývalého riaditeľa Poľnonákupu, ktorý ma síce vymenoval za svojho námestníka, ale pre jeho správanie si nezaslúži, aby som jeho meno spomenul. Už po niekoľkých mesiacoch som začal pracovať na inteligentnom odchode. Prvý variant bol ísť do zahraničia ako veterinárny expert cez Polytechnu. Všetko vyzeralo, že to bude v poriadku. Namierené som mal do Zambie, už aj zmluva bola prichystaná. S jedným som však nerátal, že posledné požehnanie bude na OV KSS Veľký Krtíš, kde súdruh riaditeľ mal silné zázemie. Na MPVŽ Odbor zahraničných vzťahov, prišlo oznámenie: „... súdruh Karlin bol nedávno vymenovaný do funkcie námestníka riaditeľa a okres nemá kádre, preto ho nemôžeme uvoľniť...“. **Ing. Pätoprstý**, vtedajší riaditeľ odboru pri najbližšom stretnutí ironicky poznamenal: „Ani som nevedel, aký si ty dôležitý človek“. Mal som ešte dva pokusy.

V malom okrese sa nič neutají

O mojich pokusoch sa dozvedel vtedajší riaditeľ **OPS Ing. Jozef Nosko**. Pozval ma na pohovor a ponúkol mi funkciu predsedu družstva a o pár mesiacov som zakotvil v **JRD Zlatý klas Želovce**. Za predsedu družstva som bol zvolený 6. 1. 1983. A tým sa začala ďalšia zaujímavá kapitola môjho života. Družstvo, ktoré som dostal do opatery, bolo vzhľadom na dlhodobu zlé hospodárske výsledky zaradené medzi zaostávajúce. Tomu stavu boli postavené motivačné faktory s cieľom maximálne za 5 rokov vyvieť ho zo zaostávania. Cielová prémia bola na to obdobie neobvykle vysoká, pre predsedu to bolo až 50 000 Kčs. Po krátkej analýze ekonomických ukazovateľov, materiálne - technického zabezpečenia, štruktúry výroby, úrovne agrotechniky a živočíšnej výroby, ale aj personálneho obsadenia kľúčových pozícií, som s hrôzou zistil, že som sa oproti pôvodnému pôsobisku dostal do stredoveku. Po troch rokoch intenzívnej práce vo dne v noci a to doslovne, osobná účasť pri začiatku, priebežné námatkové kontroly, obnova strojového parku, personálne výmeny, zmena štruktúry výroby atď. sa začali ukazovať výsledky. Bolo to ťažké obdobie, zmeniť zaužívané zlozvyky vo vnútri a obhájiť sa, ako aj čeliť tlakom niektorých škodoradostných súdruhov, ktorým nešlo do hlavy, ba priam im prekážalo, že na čele družstva je zverolekár (podľa mne dostupných informácií som bol minimálne na Slovensku ako prvý v takejto funkcii). Po vykonaní základných konsolidačných opatrení sa začali dostávať pozitívne výsledky na všetkých úsekoch, družstvo sa dostalo zo zaostávania, sľúbené premie boli vyplatené, môj ročný príjem s prémiami presiahol 100 000 Kčs, ale to najdôležitejšie, vytvoril sa kvalitný kolektív. Do Želoviec už nebola hanba priviesť delegácie, naopak bola to česť, ba dostalo sa to do takej polohy, že už nás to začalo zatažovať. Patrili sme medzi najlepšie vybudované poľnohospodárske firmy a to nielen v okrese, ale aj v celoslovenskom meradle. Moje názory sa v niektorých prípadoch stali aj mienkotvornými. Moje vystúpenie na poslednom Zjazde družstevných roľníkov v novembri 1989 odvysielala Česká televízia trikrát a Slovenská televízia dvakrát a to v neskrátenej verzii. Boli to rušné chvíle, začal sa lámať chlieb... a už počas Zjazdu sa zakladala

Roľnícka strana. Mal som zásadné výhrady, ale nepomohli, neskôr som patril medzi zakladateľov Hnutia poľnohospodárov a vidieka a po istom čase som bol iniciátorom zlúčenia týchto dvoch prúdov a vzniku Novej agrárnej strany NAS, ktorá neskôr bola pohľtená HZDS a tak som sa dostal aj nechtiac s istou nadsádzkou možno povedať do tzv. veľkej politiky. V tých turbulentných časoch, hlavne po zjazde, som bol často volaný cestou ZDR na rokovania s českou stranou, kde veľmi rýchlo naberali na obrátkach tlaky Tyllovcov, prezentované rozbíjačskými tendenciami namierenými proti družstvám, s patričnou mediálnou podporou. Vtedy som ešte nechápal, aký cieľ sa tým sleduje. Na realizáciu mojich návrhov - protiopatrení vtedajšie vedenie Zväzu nemalo odvahy a rýchly priebeh udalostí v neskoršom období už stratilo opodstatnenosť. Sila prezentovaná vyše 1200 JRD s vyše 870 000 členskou základňou sa premrhala a postupne išla do stratená.

Z predsedov družstiev sa stali odrazu červení baróni

... staré štruktúry atď. Pod rúškom demokratizácie spoločnosti sa spustil demoralizačný a degradačný proces, ktorý zmietol všetko pozitívne aj negatívne zároveň, bez akejkoľvek selekcie. Jeden z najškodlivejších a protiústavných zákonov (voči ktorému nikto neprotestoval, a bol svojím spôsobom aj nepriamou príčinou môjho rozhodnutia odísť z družstva) bol zákon o malej privatizácii, ktorý zakazoval resp. vylúčil účasť družstiev na tomto procese. Ten kto to vymyslel asi vedel, čo robí. Družstvá v tom čase boli ekonomicky aj personálne silné a Slovensko by bolo dnes inde, nástup zahraničných obchodných reťazcov by nebol tak jednoduchý, mali by proti sebe zdatnú a organizovanú konkurenciu a nie osamelých bojovníkov, ktorých neúprosne zmietli zo scény.

Chaos a rozporuplnosť v názorovej orientácii šírená médiami mala za následok dezorientáciu jednoduchých ľudí, ktorí to potom prenášali aj na svoje pracoviská, kde nastal prudký pokles pracovnej disciplíny. Bolo to sprevádzané neoprávnenými požiadavkami, ako aj útokmi voči svojim nadriadeným, oslabenie rezortov nezmyselným zbavovaním sa odborníkov, nastúpila nekoncepčnosť riadenia a pre viac rozhladených sa črtali náznaky beznádeje.

V takomto prostredí potom zaniká tvorivosť, ako aj zmysel pre konštruktívne postupy. Dva roky som vysvetľoval, chránil a strážil vybudované a funkčné dielo, nakoniec som vzdal boj s veternými mlynmi a vo svojich 46 rokoch som začal súkromne podnikáť od nuly.

V prvej fáze to bol export - import ako fyzická osoba. Mal som isté skúsenosti už na družstve. Boli sme prvé družstvo na Slovensku, ktoré dostalo licenciu na zahraničný obchod ešte za socializmu. Prevažne sa jednalo o bártrové obchody, neskôr som založil s. r. o. a postupne sa to rozširovalo, odkúpili sme veľkosklad ovocia a zeleniny (hoci som s tým nemal žiadne skúsenosti). Úver získať v tom čase nebol veľký problém. Štartovali sme so 16 miliónovým úverom a len za prvé 3 roky som zaplatil 9 miliónov úrokov. Neskôr sme to rozšírili na veľkoobchod s potravinami, po rozdelení Československa sme získali zastúpenie SELIKO Olomouc a neskôr sme založili spoločnú firmu SELIKO-Slovakia, s ktorou sme potom rozvinuli aj výrobu na Slovensku so zameraním na spracovanie ovocia.

O situácii v poľnohospodárstve, 1990

● **MVDr. GABRIEL KARLIN, predseda JRD Želovce, okres Veľký Krtíš:**

– Že nás neberú vážne, to som už raz povedal v Olomouci. Dnes sa to opakuje. Pán minister hospodárstva je na sneme Občianskeho fóra. Spomínam si na jeden detský vtip. Učiteľ píše do žiackej knižky – decko smrdí, umyť! Otec napíše – nevoňať, učiť!

Páni národohospodári! Nepolitizovať! Pracovať!

Chcem prehovoriť k predsedom družstiev, ostatným vedúcim hospodárskym pracovníkom i zväzovým činiteľom. Páni, je to naša vina, že tu dnes stojíme v roli prosebníkov a nie dirigentov. Vo voľbách sme prepadli len vlastnou vinou. Nezodpovedne a fahostajne sme uvoľnili priestor iným. Víťazom treba blahoželať a rešpektovať ich uznesenie. To však neznamená, že ako občan, hospodár i zväzový pracovník nemôžem kritizovať a pýtať sa, aj keď to bude znieť neprijateľne.

Kto splnomocnil túto vládu, zvolenú na dvojročné obdobie, aby prijala uznesenie, za dosah ktorého už nebude zodpovedať? Pána predsedu slovenskej vlády si vážim za jeho razantné vystúpenia. Ale pýtam sa, či by nemohol takto razantne urobiť aj poriadok v ministerských kreslách? Keď už on nie, tak jeho najbližší spolupracovníci musia vedieť, že niektoré kreslá sú obsadené nekompetentnými osobami. Pán predseda, neúspech poľnohospodárov bude aj vašim neúspechom! Apelujem na česť a svedomie všetkých vysokopostavených, aby sa pozreli triezvo do vlastného svedomia, najmä čo sa týka ich schopností, rozvahy, skúseností, čo treba, aby niekto mohol zodpovedne riadiť niektorý z úsekov národného hospodárstva. Alebo si myslíte, že aj koncom dvadsiateho storočia platí – komu Boh dal úrad, dal aj rozum? Iste to tak nie je. Keby áno, určite by sme nemali starosti so zajtrajškom.

Na zjazde družstevných roľníkov v Olomouci som kritizoval a napadal spôsob bývalého vedenia. Mám dojem, že to nepomohlo. Voči poľnohospodárom sa znovu prijímajú nesprávne opatrenia. Zdôrazňujem, že aj vtedy som kritizoval spôsob subvencovania, zložitost' a neprehľadnosť predpisov. Teraz počúvam o účelových dotáciách. Navrhujem určiť diferencnú rentu na hektár, veď to uznáva celý svet. A potom nech príde trhový mechanizmus.

Daň z odmien považujem za úder pod pás. Čítam a počúvam, že toto rozhodnutie totality sa naďalej akceptuje. Ak sa to akceptuje, treba pripustiť, že aj totalita priniesla správne rozhodnutie. Je len

otázka, či len toto rozhodnutie bolo správne.

Nenájde sa v tomto štáte jeden ekonóm, ktorému by bolo jasné, aké sú zvláštnosti poľnohospodárskej výroby? Obraciam sa na členov vlády, vypočujte aj ľudí zdola. Viete, pán Sevardnadze hodnotil vpád do Afganistanu a uviedol, že keď stodva štátov OSN protestovalo, tak asi nekonali správne. Čiže páni, asi nekonáte správne, keď až osemdesiat percent poľnohospodárov protestuje.

Súhlasím s tým, že netreba podporovať darebáctvo. Ale dávajte to záväzivo postupne. Všetkým Vlasov neurobil svetový rekord na prvý raz. Kladme to záväzivo na nás postupne, lebo inak ho neunesieme. Súhlasím s ekonomickým tlakom, nechceme využívať a zneužívať. Ale pomaly!

Špecifikum z Krtíša. Tento problém rieši už tretia vláda a tretí minister a nedoriešil ho dodnes. Je to otázka polychlórových bifenylov. Žiadam v mene svojim, ako aj ostatných postihnutých, aby táto situácia bola konečne uzatvorená. Žiadam jednorázové seriózne odškodnenie a my si už ďalší program určíme. Ale nie, že v maštaliach budú ďalej stáť haldy zvierat, doma ich nechcú poraziť, von ich nemôžeme vyviezť, chováme ich, len neviem, pre koho? Keď takéto uznesenie prijala štátna moc, štátna moc nesie za neho aj zodpovednosť. Alebo je to zámerné? Niekomu to vyhovuje, aby finančne oslabil pár jednotlivých roľníckych družstiev? Toto sa už ťahá dva roky! Ja by som veľmi rád uvoľnil miesto tomu, kto to ľuďom vysvetlí. Páni, keby sme my vnútorné problémy družstva riešili tak vleklo, tak by nás družstevníci už dávno s vidlami vyhňali z dediny.

K znevažovaniu odborníkov. Mám na pána ministra Džatku otázku – či všetci, ktorých vymenil, boli neschopní? Alebo to bolo len z módy?

Nosným programom bolo spracovanie jablák

Ďalej výroba jablkového vína (najväčšia produkcia na Slovensku 6 mil. litrov), výroba ovocných sirupov a ovocných džúsov v tetrapaku, vrátili sme na trh už pomaly zabudnutú Márku atď. Medzitým sme získali obchodné zastúpenia nemeckej firmy na distribúciu náterových hmôt (farby, laky) pod názvom DUFA Slovakia, odkúpili sme slepačiu farmu v Pršanoch pri Banskej Bystrici s 80 tisícami nosnicami a s vlastným odchovom mládok. V čase nášho najväčšieho rozmachu rodinného podnikania sme mali cca 150 zamestnancov. A na to som hrdý, že za celý čas nášho podnikania zamestnanci dostali svoje výplaty vždy načas. **Nikdy som nič neprivatizoval, každú firmu som zakladal sám.** Aj firma MOKAS a.s., s ktorou súčasne podnikám má rodný list z r.1996. Pri utlmovaní svojich podnikateľských aktivít som nezanechal žiadne záväzky voči štátnemu rozpočtu, ani ja ani moji rodinní príslušníci, preto v roku 2013 naša žiadosť o daňovú licenciu na prevádzkovanie daňového skladu a výrobu liehu bola posúdená kladne (skúmalo sa 10 rokov dozadu a to každý člen rodiny a spojené firmy nakoľko sme rodinná firma). Mimo podnikateľských činností som sa aktívne zúčastňoval a podporoval činnosť SOPK, SPPK, ako aj činnosť združenia NEF Hospodársky klub od roku 1994. Aktívne som sa podieľal na vzniku regionálnej komory v Lučenci a za istý čas aj regionálneho Hospodárskeho klubu v Lučenci, ako aj vo Veľkom Krtíši.

Žiaľ nevyhol som sa ani politickej angažovanosti

Nebolo to zo zisťných dôvodov, ale v snahe pomôcť tomuto bohom zabudnutému regiónu, ktorý som z nevysvetliteľných dôvodov nedokázal opustiť dodnes, hoci príležitosti sa núkali. Pritom som vedel, že najťažšie je byť prorokom doma. Nevie, či to tkvie v povahe, alebo je to osud, ale celý život som si zvolil ísť po tej ťažšej ceste. Nikdy to nebola honba za mamonom, vždy to bolo zamerané na morálne vyššie ciele aj napriek tomu, že jedným z mojich predsavzatí bolo, aby moje deti nemuseli prejsť podobnými útrapami ako svojho času ja. Moja bývalá sekretárka pani Marika Čiková je svedkom, že aj napriek úverom na krku išlo na charitu okolo 200 000 SK ročne.

Celý život som bol priamy, čo na srdci to na jazyku, neznášal som nepravdливость a krivdu, nedokázal som sa držať príslovia „Hovoríť striebro a mlčať je zlato.“ Rebelantské sklony sa prejavovali u mňa už v mladosti a moja mama mi predpovedala, že za tú rebelantskú papuľu budem trpieť v živote... a mala pravdu. Chcem však zdôrazniť, že rebeloval som obyčajne len vtedy, keď som cítil, že mám pravdu. Život mi však ukázal, že nie vždy stačí mať pravdu... a že v živote vyšší princíp mravný môže mať rôzne podoby a uplatnenie. Jeden zo súčasných vysokých politických funkcionárov raz povedal: „**Každý má toľko spravdливosti, koľko má peňazí**“ a v tejto jednej vete je koncentrovane zahrnutá celá charakteristika porevolučného obdobia. Do tohto zvráteného prostredia som sa dostal nečakane ako poslanec NR SR za HZDS zo 150 miesta po nečakanom úmrtí pána poslanca D. Slobodníka na prelome r.2001/2002

a potom po voľbách v jeseni 2002 z 36. miesta. Moja angažovanosť bola determinovaná programom rozvoja poľnohospodárstva, kde som sa pohyboval po celý život a aj z pohľadu dneška môžem povedať, že to bola najlepšia vízia, aká po tzv. revolúcii uzrela svetlo sveta, žiaľ, aj napriek vyhratým voľbám nebolo umožnené realizovať to, stal sa zo mňa opozičný poslanec.

Dostal som sa medzi všetkými masťami mazaných lotrov, česť výnimkám...

Myslel som si, že som svojprávny, nikomu za nič nezaviazaný, ani obchodne ani rodinne neprepojený, slobodný človek a podľa toho som sa aj správval. To, čo som ja považoval za svoju silnú stránku, v skutočnosti sa neskôr prejavilo ako slabosť, lepšie povedané ako moja zraniteľnosť. Po dôkladnej dlhodobo pripravovanej kompromitácii mojej osoby a niekoľkokrát opakovanom pokuse (9x) za doteraz nie celkom jasných okolností sa podarilo „objednávateľovi“ urobiť zo mňa politickú kreatúru za masívnej podpory všetkých médií. Nebolo to ľahké obdobie a človek slabšej náтуры, nezocelený životom, by sa z toho ťažko dostal... iba tak priamo na psychiatriu..., ale čisté svedomie vie dodať človeku nesmiernu silu.

Bol som zasiahnutý na najcitlivejšom mieste. Na mieste, ktoré som si u seba najviac vážil a chránil a to bola moja česť, bezúhonnosť a charakter. Nebol to amatér a veľmi dobre ma poznal, vedel ako mi najviac môže ublížiť. No každý zázrak trvá tri dni, hovorievala moja mama, aj keď médiá ešte dlho z toho profitovali a zvyšovali si na tom svoju popularitu. Aj toto obdobie som prežil. Bolo obdobie, keď som vo svojej zatrpknutosti uvažoval nad tým, že vydám výzvu, že v daný deň a v danom čase budem stáť pred parlamentom a každý od koho som zobral čo i len jednu korunu nech príde a nech ma oplúje.

Jeden môj dobrý priateľ, ktorému som sa zdôveril s mojím zámerom ma od toho rezolútne odhovril s argumentáciou: ***"Ten, kto do tvojej kompromitácie toľko investoval, nebude mať problém podplatiť a poslať tam na peniaze odkázaných ľudí, aby ťa oplúvali pred TV kamerami..."*** Som mu vďačný za túto radu, lebo ma ušetril od blamáže.

Čo ma dlho mrzelo, že za tak dlhé obdobie sa nenašiel nikto, koho by zaujímala okrem senzácie aj skutočnosť a pravda, veď každý súdny človek musí vedieť, aké rozhodovacie kompetencie má jeden opozičný poslanec NR SR.

Všetko zlé je na niečo dobré

V tomto období som spoznal skutočných priateľov, ktorí ma poznali a nezapochybovali o mne ani na minútu a mohol som tak vytriediť plevy od zrna. Po nezmyselne nariadenej vyšetrovacej väzbe som sa vrátil do NR SR. Nebolo to tiež ľahké, ale bolo to účinné... Mnohí moji kolegovia sa len ťažko mohli pozrieť do mojich očí a v kuloároch často zaznievalo, že nikdy viac takéto niečo sa už nemôže zopakovať....Dúfam, že sa to už nikomu inému nestane.

Moje politické ambície sa skončili. Po uplynutí volebného obdobia som požiadal o predčasný dôchodok s tým, že už to stačilo a budem žiť pokojný život dôchodcu. No netrvalo to dlho. Najprv ma oslovili bývalí spolupracovníci, aby som im pomohol pri podnikaní a potom prišla ponuka na odkúpenie opusteného, ale stále registrovaného vinohradu, čomu som neodolal a keďže mám rád výzvy, pustil som sa do jeho obnovy a reštrukturalizácie. Písal sa marec 2008... a kde inde ako v tej Bohom zabudnutej oblasti, kde ani cesta už nevedie, ďalej som našiel duševný pokoj a nesmierne množstvo práce. Vyše desaťročné úsilie začína prinášať svoje ovocie a nebyť občasného boja s veternými mlynmi, bolo by všetko v pohode.

Za uvedené obdobie som rozbehol výrobu 14-ich druhov pravých ovocných destilátov v ovocnom liehovare. Bez nadsádzky, sú mimoriadnej kvality, o čom svedčí niekoľko desiatok ocenení z domácich, ako aj medzinárodných súťaží. Ukončili sme kompletnú obnovu cca 40 ha vinohradov a prvý rok už po dobudovaní technológie spracovania vína chceme vyjsť na trh so 6 odrodami. Založili sme 6 ha ovocných sádov v hladovej doline a okrem krajnotvorby dávame stálu prácu 11 ľuďom. V r.2016 v súťaži o najkrajší chotár sme medzi strednými firmami do 500 ha získali 2. miesto.

Prečo destiláty?

Je to dlhý príbeh a siaha do obdobia môjho detstva, kde nie zo zá-
bavy, ale z čistej núdze som to skúšal už ako 11-ročný a tak ako som ne-
vedel opustiť tento zabudnutý kraj, tak aj tie spomienky zohrali svoju
úlohu... Okrem toho je to najušľachtilejšia forma ovocia koncentrovaná
do niekoľkých kvapiek, kde vynikne všetka krása, ktorú príroda vytvori-
la, no moja úloha nekončí výrobou, ale práve sa začína, veľkú časť svojej
energie venujem aj edukatívnej činnosti s cieľom naučiť ľudí kultúrnej
zážitkovej konzumácii.

oooo

*Heinrich Schliemann (1822–1890) vo svojej knihe o objave-
ní Tróje pripomenul : „Vultus fortunae variatur imagine Lunae:
crescit, decrescit, constans persistere nescit“, v preklade: „Tvár
šťastia je premenlivá, podobá sa mesiacu, pribúda, ubúda
nemôže byť stála“ a z tohto pohľadu som šťastný človek, mám
zdravú manželku čochvíľa už 50 rokov, dve zdravé dcéry a tri
zdravé vnúčatá, ktoré nepoznali a silne dúfam, že ani nespo-
znajú biedu... Nemám pocit, že by som morálne alebo finančne
mal nevyrovnané záväzky, vedome som nikdy nikomu neško-
dil, a keď to bolo v mojej moci pomohol som, pomáham a kým
budem vládať, tak aj pomôžem.*

Gabriel Karlin, január 2019